Сшиток 33. 2. марта 1923.

Ціна 15ц. 10 за $1.25

ДО НАБУТЯ У ВСІХ КНИГАРНЯХ

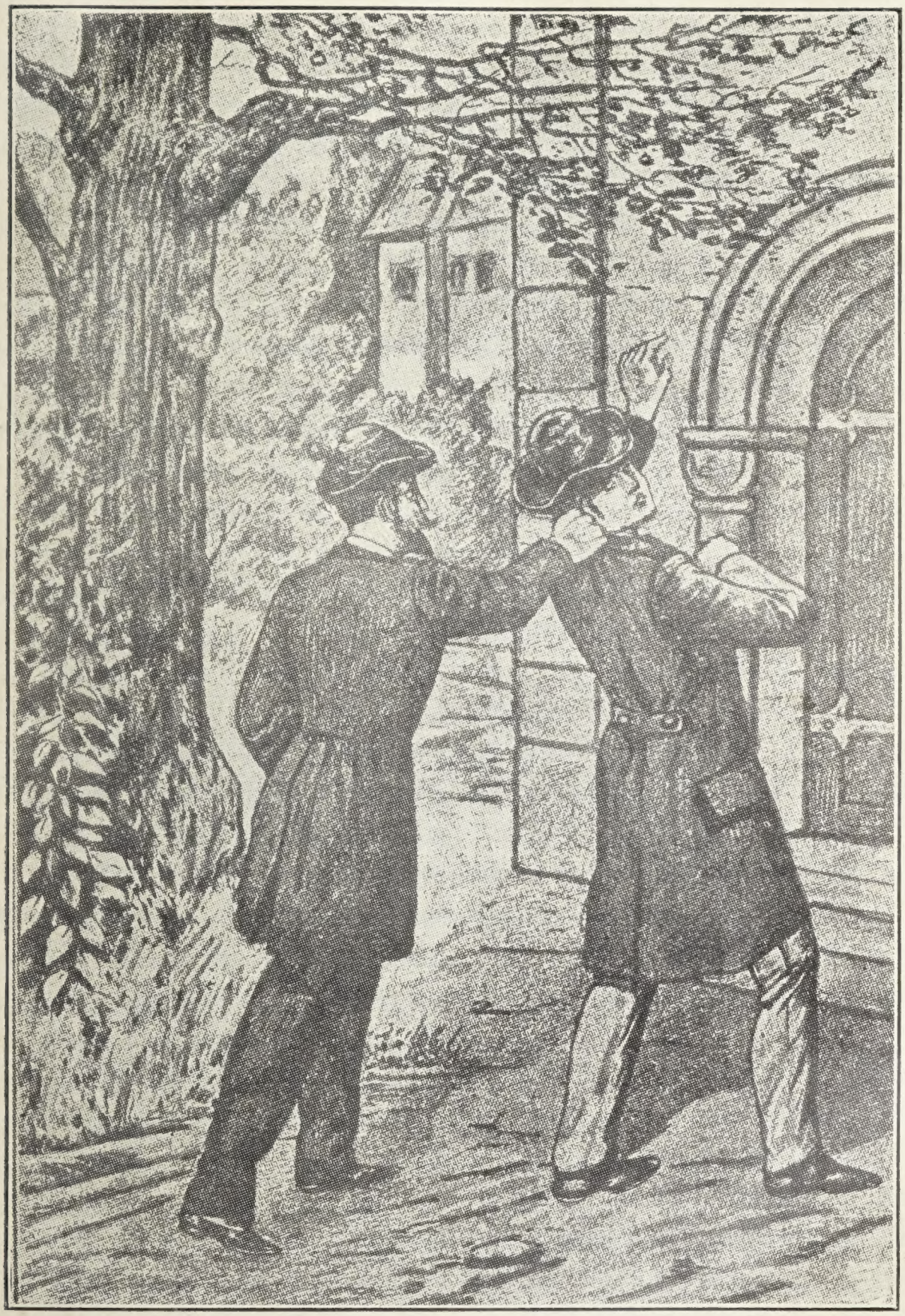

— Га, нарешті маю тебе, драбе! кликнув ґраф люто.

Digitized by the Internet Archive
in 2018 with funding from
University of Toronto

https://archive.org/details/pirvanedytiarobe33neum

Ще дещо приказала слугам зробити, підчас коли її чоловік переглядав часописі. Нараз звернув ся до ньої та, зміривши острим поглядом, спитав прямо:

— Скажи мені, що се за одна та Лівія фон Стеттен? До біса — гарна дівчина — се правда — але якась дуже натягнена — неприступна — таких не люблю. Стеттен, Стеттен, аджеж се імя стрічав я в судовій часописі.

Леонія зрігнулась. Бояла ся того, що має наступити. Знала простоту свойого чоловіка.

Ні Леонія, ні пан Гальден, не запримітили як відхилилась котара ізза якої висунулась Лівія. Коли побачила пана Гальдена, скоро відвернула ся й саме хотіла вийти із сусідньої кімнати, коли се її власне імя — насмішливо висказане паном Гальденом — добігло до її ух.

— Спинила ся, начеб прикована до землї.

— Розуміеть ся! Тепер пригадую собі. Героїня того кримінального роману також звала ся Стеттен — так: Лівія фон Стеттен! Оскаржена, що із ревнивости вбила свою кузинку. Процес викликав незмірну сензацію!...

Нараз пан Гальден приступив до своєї жінки, що всім тілом тремтіла та грізно глянувши на неї, сказав:

— Леоніє, се хиба неможливе! Наречена Горста та убійниця Лівія фон Стеттен, се хиба не ті самі особи?

Леонія хвилю змовчала.

— Так, Фридриху! Наречена Горста була оскарженою за убійство — відповіла трівожно, — але хто її знає, то певний, що вона не є здібною до такого злочину. Її звільнили й, дасть Бог, Горст незабаром звінчаєть ся із ньою.

Пан Гальден стукнув ногою.

— З убійницею звінчаєть ся! Ха, ха, ха! Здавалось мені, що Горст якусь честь має! Очевидно вже змінив своє переконанє, коли хоче убійницю за жінку взяти. Ха, ха, ха! Тепер розумію. Дівчина мусить бути богатою, дуже богатою, тому й він про нечесть забуває. Грошенята! Ого, мій пане шваґре! Ти дуже острий судія супроти других, озлоблюєш ся на їх поступки... а власних гріхів не бачиш! В мій дім ганьбу вносиш!

— Фридриху — ради Бога — ти кривдиш Лівію! — кликнула Леонія, не будучи в силї сліз спинити.

— Мовчи, говорю! Свою мудрість заховай для себе. Лиш вступив у хату, а вже починають ся клопоти й чоло-

вік щасливий чуєть ся коли знова із відси вирветь ся. А хто винен? Лиш ти! Не вмієш увеселити мені побуту в дома. Прямо виганяєш мене. А відтак ще вдаєш ображеної опущеної жінки, яку люди жалїють!

— О, Боже! Фридриху не глузуй бодай із мойого нещастя! — ридала Леонія.

Але він не знав ніяких зглядів. Грізно підійшов до неї та кликав розбішеним голосом:

— Думаєш, що я пристану на се, щоб ти в часї моєї неприсутности вводила мені голоту в хату? Помиляєш ся, коли думаєш, що позволю плювати на своє чесне імя, та мій дім зроблю прибіжищем всяких убійників та...

Не скінчив. Видалось йому, що почув якийсь придавлений крик. Але подумав зараз, що се хиба Леонія, що перед ним ридала та благаючи знимала руки до нього. Він не звертав на се уваги.

— Не стерплю того! Твій брат грішми хоче змити ганьбу, але я знаю, що моя честь значить! Не стерплю під своїм дахом людини непевного поведеня. Ще сьогодня мусить вибратись із відси!

— Фридриху! Мій Боже! — кликала Леонія в розпуці. — Ти ображуєш Горста! Лївія є його нареченою, він тобі сього ніколи не забуде!

— Ха, ха, ха! Дурниця! Нехай твій любий братчик деинде примістить свою найдорозшу, я не бажаю мати із нею нїщо спільного. — Остаточно, нехай вас всї чорти пірвуть, але мене оставте в супокою. Покажу вам, що я хазяй у своїй хатї. Сейчас попрошу сю шляхотну даму, щоби забрала ся із моєї хати!

Леонія не могла того знести. В голос ридаючи вийшла з гостинної, й пігнала до своїх кімнат, зболїла, в крайній розпуці.

Тимчасом Лївія — немов приголомшена — клячала на колїнах в малому сальонї побіч гостинної — не будучи в силї підняти ся.

— О, Боже! Прозвав її голотою, непевною людиною. Сей простак хоче її з хати прогнати — як убійницю!

В безсильному болю, майже без тямки, лежала на землї, та немов крізь сон чула ще, як пан Гальдєн по простацьки жартував із служницею, що принесла йому їдженє.

Відчувала обридженє до того чоловіка. Із трудом підняла ся. Тремтіла всім тілом... А колиб сей чоловік дійсно зробив се, чим нахваляв ся? ... — думала вона. — Ні! Ні! Вона до сього не допустить! Вона сей дім мусить сама оставити — сейчас — та зі своїм нещастєм, із своєю неславою мусить шукати собі захисту десь далеко, в незнаному закутку світа.

Вернула до своєї кімнати. Тяжко заридала. Згадала Горста. Знала, що великий біль йому справить своєю потайною втечею. Тепер відчула, як сильно її тягне до нього — але ні за що в світі не стане причиною його нещастя!

Так, як Гальден говорив сьогодня, мусять думати всі инші. Ні. Не остане тут!

Накинула на себе теплу хустку й осторожно, без гамору вийшла із кімнати. Незамітно дістала ся у сіни й зійшла сходами на долину. Незабаром була вже на дворі.

Відітхнула. Раз ще глянула в сторону вікон пані Гальден й сердечно прошепотіла:

— Бідна Леонія — нещасна людина!

Полюбила її немов сестру й тяжко приходилось покидати її без ніякого слова прощаня. Живо пішла в сторону головного шляху. А там доперва спитала сама себе: Куди? Куди тепер? Аджеж не мала вже ніякого пристановиска! Батько у вязниці, стрий ненавидить її, підозріваючи в ній убійницю своєї дочки — не мала нікого, хто би її взяв в опіку.

Нараз прийшло її на думку: Вона піде до стрия — не пристановища просити — але попросить о гроші, із свойого майна, а тоді вже легко знайде приміщенє для себе. Нещастя, які її стрінули, навчили її самостійно думати — вона дозріла.

Дорога до стрия була дуже далека. Жахалась на саму згадку, що знова знайде ся в тих сторонах, з якими звязують її як найгірші спогади. Але не було иншого виходу. Сама піддавала собі духа — йшла дальше, без упину. А на серцю її тяжіло — й не було перед ким звіритись.

Вже добігала одинайцята година, коли смертельно знесилена, доплентала ся до своєї цїли, та спинила ся перед фірткою, що вела у садок. Подзвонила. Після довшого вижиданя з'явив ся нарешті старий слуга, Юрко, з ліхтар-

нею. А коли спостеріг її бліде лице, жахнув ся, немов яке страховище побачив.

— Мій Боже — се пані? Тепер — так пізно?

Кивнула головою.

— Чи — пан Стеттен не спить ще? — спитала слабим голосом. — Мушу із ним поговорити.

Слуга здвигнув раменами й жахливо глядів на неї. Хотів щось відповісти, але роздумав та лиш голову схилив.

— Прошу, може ласкава пані увійдуть? — прохав.

Мовчки пішла за ним, ледво тримаючись на ногах. В передній кімнаті спинили ся.

— Юрчику — перекажіть стриєви, що я прийшла.

— Ласкава пані...

На хвилю замовк — видно не міг рішитись — відтак промовив:

— Ласкавого пана — нема в дома. Від кількох днів — пропав без сліду!

— Пропав? Неможливе!

Розглянула ся прівожно. На її лици відбила ся незмірна розпука.

— Ласкавий пан спродав много річий — коні, повозки, дорогоцінности і все... — говорив Юрко. — Вчера були вже панове із суду, бо дізнали ся, що десь пропав пан Стеттен. А тепер вийшло на яв, що пан зібрав много гроший і — втік із тим!

— Милосерний Боже!

Впала на крісло. Закрила лице руками й крикнула в розпуці:

— Втік — втік? Щож тепер?...

РОЗДІЛ CIII.

НАД ГРОБОМ.

Першої днини не зайшло ніщо важнійшого в часі подорожі тих відважних людий, що вибрали ся в дорогу, щоб видерти здобичу коровели пустині, Дар'ян-Беєви.

Околиця була пуста — рівнина кругом, як лиш оком засягнути. Але другої днини все ожило на тій пустині. Зі всіх сторін надтягали бедуїнські пастухи, на малих та рвучких кониках. В руках мали копії й гнали перед собою череду на нужденну пашу.

Тром їздцям здавало ся, неначе гори, окружаючі рівнину, наближали ся до них. Не бачили вже перед собою великих просторів, посували ся між скалами та чули журчаня рвучого гірського потока.

Дорога вела проломами та потоками, що були для них немалою перешкодою, аж і дістали ся в кітловину, з двох сторін окружену високими, стрімкими скалистими стінами. Туди вела дальша дорога, майже зовсім затемнена, а коли дісталось туди сріблисте світло місяця, представив ся їм образ чудово-страшний.

Нараз — пролом скінчив ся. Рівночасно перед ними розкрив ся вид, якого зовсім не надіялись побачити. У віддалі, несповна 200 ступінів, побачили ряд шатер, перед якими попасали верблюди та коні. А що їздці були знесилені довгою дорогою, то Блюм та слуга Американця радо пристали на предложенє Алї-бен-Деббаха, щоб тут заночували. Наближали ся до шатер.

Коли підійшли під перше шатро підняло ся полотно та у вході станув старший вже мущина. Здавалось, він запримітив наближаючих ся людий.

— Салем алейкум! — поздоровив його Алї-бен-Деббах. — Чи дозволиш нам увійти та спочати у тебе?

Більшість Бедуїнів жиє із рабунку і крадїжи але гостинність є для них святою й булоб се обидою для хазяїна шатра, колиб Блюм із товаришами не вступили до нього.

— Здоровлю вас! — відповів старий. — Прошу, розгостїть ся — приймїть се, чим хата богата.

Прибувші зіскочили із коний й увійшли у шатро. Хазяїн приняв їх хлїбом — впеченим із муки та дактилїв — та молоком — поданим в скіряних начинях. По часї положили ся спати.

Але їх супочинок не був довгий. Зараз із півночі сховпив ся Алї-бен-Деббах із свойого леговиска. Він зачув якесь дивне шарудїнє, що повтаряло ся що певний час. Хвилю наслухував, відтак встав й наближив ся до виходу.

Але в час, коли відхиляв заслону шатра, почув як чиїсь руки обняли його шию й почали давити. Напад був так наглий, що Алї-бен-Деббах не міг оборонитись. Ворог кинув ся на нього із заду й Алї-бен-Деббах розтягнув ся на землї й голосу не добувши із себе.

Але се якраз було його щастем. Відгук падаючого тїла розбудив Блюма. Зразу він не міг розізнати ся, що зайшло, але зачувши харчїнє, схопив ся — в шатрі пронїс ся тепер дикий крик.

В туж саму мить відхилило ся полотно при входї й місячне світло осяяло внутр шатра. Якісь дикі постатї всунулись до середини, страшенно вигукуючи. Рівночасно Блюм доглянув лежачого на землї Алї-бен-Деббаха, а над ним на трисїдцї якогось чоловіка, із лискучим ножем в руцї.

Роберт скочив до нього. Сильним ударом кулака в чоло, повалив драба і підняв із землї майже зовсїм обезтямленого Алї-бен-Деббаха.

Також старий хазяй шатра й слуга Гортона схопили ся із своїх леговиск, але поки ще перший вхопив висячий над його ліжком кріс, кинув ся на нього один з розбишаків і смертельно ранений кинджалом повалив ся старець на землю.

Тимчасом, поки ще слуга, Роберт та Алї-бен-Деббах могли поняти, що стало ся та взяти в руки яку збрую, Беїдуни окружили їх та повязали з незвичайною скорістю.

Все те тривало ледво дві мінутї.

Відтак Бедуїни забрали ся із шатра, беручи із собою також раненого товариша, якого Блюм повалив на землю.

Шатро залягла гробова тишина. На запити Роберта, Алї-бен-Деббах довго не відповідав. Нарештї втворили ся злегка його уста — він немов співав. Блюм наслухував, але не міг нїчого зрозуміти. Доперва після якогось часу зрозумів: Бедуїн молив ся до Аллаха, щоб для його душі призначив яке місце в раю.

Коли Алї-бен-Деббах замовк на хвилю, Блюм спитав його:

— Чи той розбишака так тобі догодив, що мусиш готовити ся на смерть?

— Нехай Аллах спустить на нього заразу та смерть,

яку він мені готовив! — відповів запитаний. — Душа Алї-бен-Деббаха за чиста, щоб мав її смерть принести нікчемний Бегуль (племя Бедуїнів). Аллах є великий та добрий; прислав мені тебе, чужинця, щоб мене освободив від того пса, що своїми руками сплямив мене. Але мимо того Алї-бен-Деббах знає, що Аллах хоче, щоб моя душа перенесла ся до нього. Та рівночасно й ваші душі оставлять землю, як жертви Бегулїв. Наше житє скінчить ся під їх ножами!

— Звідки знаєш про се? — спитав Блюм.

— Знаю певно! — була його відповідь і він знова почав молити ся.

Настала мовчанка.

Недалеко зачув Блюм легкі стогнаня. В темноті не міг нічого доглянути, але зате дійшли до його ух слїдуючі слова, висказані ледво звучним голосом:

— Алї-бен-Деббах, чи жиєш ще? Чи ти враз із товаришами в шатрі?

Був се старий хазяй шатра, що вже очутив ся.

— Живемо! — скоро відповів Блюм, але Бегулї звязали нас, так що й порушитись годї!

— То і вас жде від них смерть, як і мене постигла. Та Аллах може вас ще охоронити. Між нами, Багафами та Бегулями істнує кровава пімста. Вони думали, що знайдуть тут мойого сина Аґа, що вбив одного Бегуля. Але Аґа вибрав ся до Бейруту, а коли верне, мої уста вже не будуть всилї й слова до нього промовити, та наказати йому, щоб мою смерть пімстив на Бегулях, яких хай Аллах раз-на-все знищить!

Голос його щораз слабшав. Але Блюм зрозумів значінє його слів. Хотів, щоб вони — його гостї — розповіли його синови Аґови, що батько його помер із проклоном на устах та що душа його не мати-ме супокою, доки Аґа не пімстить ся на Бегулях.

Як гостинність так і пімсту Бедуїни дуже строго перестерігають. І нераз довгі літа переслїдують себе взаїмно поодинокі племена і не спочинуть, доки ворога не знищуть.

Старий Бедуїн не помилився. Незабаром Блюм почув вже харчінє — потім все затихло. Старий вже не жив.

Минали години. Вже свитало.

І нараз счинив ся гамір перед шатром. До середини вбігло кількох Бедуїнів.

— Вставайте й ходіть із нами! — приказав один із них.

При помочі двох Бедуїнів підняли ся із землї Блюм та Алї-бен-Деббах. Здіймили із них посторонки. Гортонів послугач був так обезсилений, що не зміг підняти ся, тодї один із опришків вхопив за посторонок, яким були звязані його руки й підняв його вгору.

Вивели їх із шатра. Алї-бен-Деббах все шепотом молив ся.

Роберт рішивсь на все. Любив житє, але смерти не жахав ся. Вибираючись із монастиря Мар Саба, знав що ждати муть його численні пригоди, та що легко й житє може стратити.

Але третий із них був в розпуцї.

Вели їх тою самою дорогою, якою минулого вечера сюди прибули й незабаром знайшли ся у вузкому провалї, куди ледво один за другим могли протиснутись.

По часї спинили ся. Вязнів оставили на боцї, під доглядом двох Бедуїнів.

Другі почали нараду. Нараз серед них дав ся чути дивний крик, наче антильопи. По хвилї крик повторив ся. Сим разом понеслась відповідь із одної скалистої челюсти. В кілька хвилин пізнїйше появив ся на верху скали якийсь високий, плечистий мущина. В його очах блистів дивний вогонь. Розглядав ся кругом.

По хвилї певним ходом зійшов із стрімкої скали.

Станув серед Бедуїнів, яких розмова враз затихла.

І вязнї, зацікавлені новим чоловіком, забули про свою небезпеку. Лиш слуга Американця не звертав на нього уваги, видно, був занятий чимсь другим. Посторонок, яким були звязані його руки, звільнив. А коли, користаючи із того, що всї, і сторожі також, зацікавлені були незнакомим, пробував підняти рамена, почув, що посторонки попускають. Цїлий був схвильований. Не подумав, що се не много йому поможе, хочби й цїлком скинув посторонки. Він жеж немав нїякої збруї, а втїкати мігби хиба божевільний.

Роберт запримітив його схвильоване і спитав:

— Що тобі? — Що стало ся?

Через хвилю він не міг здобути ся на відповідь — відтак хрипливим голосом сказав:

Посторонки пустили, можу їх скинути!

Але Блюм відповів:

— Тепер вже за пізно — ніщо тебе не охоронить!

Але слуга не вважав на се. Викручував руками, кілько лише вдало ся. Піт краплями виступив на чоло, а так тяжко дихав, що легко міг звернути на себе увагу — остаточно — посторонок зісунув ся.

Тепер слуга здобув відвагу. Силував ся придумати якийсь спосіб ратунку. Дотепер тримав руки із заду, щоб не звертати на себе уваги стоячих на сторожі Бедуїнів, тепер же звісив праву руку, бо в ній йому кров застигла. При сій нагоді діткнув ся якогось твердого предмету, що під курткою звисав від пояса. Ні на що не зважаючи сягнув рукою — за хвилю вже тримав в руках получені колісцятем два ножі.

Тимчасом знова долетіло із далеку якесь дивне гукане а тоді Бедуїни, що були на сторожі при вязнях, пішли до своїх товаришів.

Вязні остали самі.

В туж мить слуга здіймив ножі із колісцяти. Один сховав в рукаві, другий подав Робертови та шепнув:

— Маєш — може ще придасть ся. Собі лишаю другий! Зараз розітну твої посторонки.

Зробив те сейчас, а Роберт — майже несвідомо — взяв поданого собі ножа. І хоч не мав надії визволитись, то однак зараз звільнив з путів стоячого побіч себе Алї-бен-Деббаха.

Так всї три були свобідні — а мимо того в руках ворога.

Поки ще Алї-бен-Деббах очутивсь із здивованя, Бедуїни покінчили свою нараду. Їх провідник наближив ся до нещасливих вязнів. Позад нього йшло ще двох Бедуїнів, решта же порала ся коло своїх крісів.

У віддалї яких може десяти ступінїв спинив ся провідник. Глянув на них, а коли побачив Алї-бен-Деббаха, на його лице виступив вираз наче погорди.

Опісля скоро наближив ся до Роберта.

— Що ти за оден? — спитав коротко.

Блюм з повагою підняв голову та з погордою відповів:

— Що-ж се тебе обходить? Світ великий та широкий — мені байдуже як зветь ся кождий, кого стріну в часі своєї подорожі!

Бедуїн грізно глянув на нього.

— Язик твій острий, як ніж — відповів із гнївом. — Вважай, щоб тебе його вістре не зранило. Відповідай! Що ти робив в ночі враз із твоїми товаришами в шатрі Рагафа?

Роберт супокійно відповів:

— Що ти за один, що питаєш про се мене й моїх товаришів?

Бедуїн приступив до нього й заскреготав зубами:

— Хочеш, щоб я тобі видер язик?

Роберт не стеряв відваги. Без найменшого жаху відказав:

— Спробуй! Але передом помоли ся до Аллаха, щоб твою душу не скинув у пекло, куди саме вона належить.

Ся упряма відповідь здивувала Бедуїна, особливо коли — як думав — Блюм був безборонний та звязаний. Немав причини не думати так, коли вязні все ще тримали руки позад себе, на плечах.

Але його здивоване не довго тривало; місце тогож заняла заїла скаженина.

— Собако! — кликнув. — Як смієш так говорити до мене? Ти — котрого ногою здавити можу . . .

— Помиляєш ся! — була погірдлива відповідь Блюма. — Горе тобі, коли мене діткнеш ся!

Терпеливість Бедуїна вичерпала ся. Із хрипливим криком кинув ся на Роберта — а в туж саму мить блиснув ніж в Робертових руках. І не много — одна хвилька — а начальник Бедуїнів лежав би був мертвий на землї. В самий час відскочив, але не тому, що застав узброєного противника, як Блюм думав, ні — його око добачило щось надзвичайного. Станув у віддалї та, немов вижидаючи чого, вдивляв ся в Роберта, що стояв звернений до нього, тримаючи в руцї піднятого ножа.

Блюм був певний, що ворог знова кине ся на нього й готовив ся до оборони, щоб бодай в сей спосіб пімстити смерть свою та своїх товаришів.

Але Бедуїн звільна наближав ся до нього, а на його лици відбив ся безграничний несупокій та трівога.

У віддалї кількох ступінів затримав ся перед Робертом й задивившись у піднесену його руку, спитав беззвучним голосом:

— Що се? Звідки маєш сей ніж?

Блюм хоч не розумів того питаня, скоро зміркував своє положенє, догадуючись, що сей ніж мусить бути якимсь надзвичайним талїзманом. А побачивши, що не має причини бояти ся противника, спустив руку й оглянув ніж. Мав він дивну форму та був двосїчний. Крім сього не доглянув нічого незвичайного. Та нараз пригадав собі що такі ножі вже десь бачив. Нагла думка: Так, се Рагма-ібу-Назар, той що прийшов до мистера Гортона домагати ся викупу за його дочку та увязненого Гартмана — так, се той Рагма-ібу-Назар, котрого він — Блюм — убив, носив на руцї сї два ножі. А перед хвилею слуга сказав був Робертови, що другого такого ножа собі оставив.

Бедуїн повторив своє питанє.

— Щож се тебе обходить? А коли знаєш сей ніж, то знаєш також, що він приносить смерть ворогови!

Дивне! Жорстокість уступила із лиця Бедуїна.

— Знаю! На ножах тих виписана смерть. Вже за їх дотиком можна бути певним смерти... Але скажи менї як ти се роздобув, бо майже немислиме, щоб ти...

— Знаєш Рагма-ібу-Назара? — перебив Блюм.

Лице Бедуїна змінило ся нараз не до пізнаня. Здавало ся, що тремтить всїм тїлом.

— Рагма-ібу-Назар? — повторив, не спускаючи очий із Роберта. — Де ти бачив його?

— День дороги від монастиря Мар Саба.

— Вертав? — спитав Бедуїн в поспіху.

Тепер Блюм догадав ся, що ті Бедуїни або бодай їх провідник, є в близьких зносинах із Рагма-ібу-Назарем. Мусїв бути дуже осторожним у відповідях.

— Рагма-ібу-Назар не є жінкою! — відповів. — Не кождому скаже, куди веде його дорога.

Бедуїн вдивляв ся в Роберта, немов хотїв збагнути його найбільш скриті думки.

— І Рагма-ібу-Назар дав тобі се? — спитав.

— Ти згадав! — відповів Блюм.

— Брешеш, християнська собако! Рагма-ібу-Назар не дав тобі того ножа. Коли ніж, який держиш в руці є Рагма-ібу-Назара, то ти силою взяв у нього, з доброї волї він не дав би тобі тогож! Ти вбив його!

Також инші Бедуїни наближили ся до нього. Дотепер стояли на боцї, а як наближались їх лиця не ворожили нїщо доброго.

Однак Роберт, здавалось, не зважав на се та з погордою відповів.

— Собако, коли ще раз скажеш, що я брешу, то ніж сей так тобі пооре лице, що твої співплемінники тебе не пізнають. Присягаю се ось на сей ніж, коли він дійсно був власністю Рагма-ібу-Назара, та коли дійсно Аллах царить над нами.

Без сумніву, сї слова висказані рішучим та грімким голосом, викликали бажане вражінє.

Блюм запримітив, що Бедуїн з натиском говорив про ніж, так мов сумнївав ся, що він міг бути власністю Рагма-ібу-Назара.

Бедуїни, вкупі із провідником, почали наради. Алї-бен-Деббах, нараз скричав жахливо.

— Що тобі, Алї-бен-Деббах?— спитав Блюм.

— Гляди! — відповів той. — Зложили праву руку поверх лївої, се означає присуд смерти для нас!

Роберт глянув в сторону Бедуїнів. А коли стрінув їх зловіщі лиця та кровожадні очі, стратив послїдну іскорку надії, яку ще мав перед хвилею.

Так незабаром все скінчить ся.

І чи се було якесь внутрішне прочутє, чи може бажане хапати ся послїдної дошки ратунку — досить, що Блюм погадав: а що станеть ся, коли Бедуїни побачуть оба ножі. Звернув ся до послугача і сказав:

— Подай другого ножа! Живо!

Послугач сейчас подав. Блюм ледво зміг заховати ніж у лївому рукаві, коли Бедуїни наблизили ся до своїх вязнїв.

— На колїна! — приказав начальник. — Поки ще скінчите свої молитви, наші кулї прорвуть ваше житє а душі ваші підуть у пекло!

Блюм випрямив ся з повагою та кликнув грімким голосом:

— Підступні боягузи! Не маєте відваги, щоб станути явно до боротьби, але серед ночі нападаєте та рабуєте. Вас є великий гурт а боїте ся безборонних. Ні вовк, ні гієна не діткнулиб ся вашого тіла, таке воно гидке! Коли хоч один із вас має відвагу, нехай наближить ся та стане боротись зі мною. Але поки се зробить, нехай віддасть свою душу Аллахови в опіку — бо згине сейчас! Глядіть: смерть виписана на ножах Рагми-ібу-Назара!

І підняв вгору — оба ножі!

Наслідок був несподіваний. Бедуїн, що вже зміряв ся крісом в Роберта, скричав та скоро наближив ся до нього на яких 2 ступині. Дививсь на нього, начеб яке надземне чудо стояло перед ним.

— Мир тобі незнаний чоловіче! — кликнув по хвилї. — Мир з тобою! Аллах є великий. Стоїш під сильною опікою. Даруй менї, що я тебе обидив. Немав я понятя, що маєш оба ножі!

Сей несподіваний зворот майже відобрав Робертови рівновагу. Що се значить?

— Я знав — говорив Бедуїн дальше — що Рагма-ібу-Назар міг тобі дати лиш оба ножі — бо лиш оба вкупі мають вартість для того, хто блудить в пустинї. Зразу я думав, що ти вбив його — та....

— Рагма-ібу-Назар жиє! — перебив Блюм.

— І він дав тобі сї ножі?

— Ти вгадав!

— Так певно мусїв тобі сказати яка їх вартість та що силу мають лиш тодї, коли оба в посїданю одної людини.

— Він се сказав менї! — відповів Блюм. — Даючи менї сї ножі, назвав мене своїм братом.

— Мусїв тебе так назвати, бо лиш тому міг дати „Ножі Смерти", чия душа йому так дорога, як власне житє.

Блюм зрозумів се й після хвилї надуми, почав оповідати:

— Знайшов я Рагма-ібу Назара в руках ворога. Над його головою уносив ся Ангел Смерти. Я підняв свій кріс і сказав до Ангела Смерти щоб геть вабрав ся від нього та зпосеред ворогів Рагми-ібу-Назара вибрав собі яку жертву.

— І Ангел Смерти послухав?

— Пять ворогів забрав. А Рагма-ібу-Назар впав на коліна й дякував Аллахові, що його пощадив!

— Правду кажеш! — сказав Бедуїн. — А тепер поховай ножі на спічни у мойому шатрі, якого ти є паном!

Але Блюм сказав:

— А мої товариші?

Бедуїн мовчав. Ще не довіряв їм. Після хвилї спитав, вказуючи на Алї-бен-Деббаха:

— Що се за один?

— Він приніс нам вістку, що душа Рагма-ібу-Назара кличе мене! Алї-бен-Деббах є менї братом!

— А сей другий?

— Се мій слуга. І він і Алї-бен-Деббах причинились до того, що Рагма-ібу-Назар жиє!

Бедуїн був вдоволений.

— Так нехай і вони спочинуть у мойому шатрі а Рагма вас охоронить!

Очи Роберта блиснули із вдоволеня. Тепер він знав вартість ножів і був певний, що з тим талїзманом зможе перешукати цїлу пустиню.

— Дякую за гостинність! — сказав. — Але не можемо задержуватись. Мета нашої подорожі ще далеко.

— Куди-ж намірились?

— Бейрут є нашою метою! Бачиш, що дорога далека!

— Бейрут? — повторив Бедуїн. — Та лиш в трійку?

— Не знаємо страху! Недостатків по дорозї не зазнаємо, а проти ворогів маємо кріси та кулї.

— Чужоземче! Ти неосторожний та за много довіряєш своїм кулям. Є один, котрого твої кулї не досягнуть.

— Хто се такий? — спитав Блюм.

— Дар'ян Бей — король пустинї!

Ся відповідь була так несподївана, що Блюм аж задріжав із легка. Але скоро отямив ся й супокійно відповів:

— Не бою ся стрічі із ним! І мої кулї зможуть його зігнати із лиця землї ,колиб я лиш того захотїв. Але нас боронять „Ножі Смерти".

Очи Бедуїна блиснули.

— Зарозумілі твої слова! Не знаєш Дар'ян Бея. Він

має більшу силу як ти та твої ножі смерти.

— Страху не маю та покладаюсь на „Ножі Смерти"! — відповів Блюм. — Але поки ще розійду ся з тобою скажи мені бодай яке твоє імя, щоб міг його переказати Дар'ян Бееви.

— Називаю ся Абу-бен-Йокан-Бсегаль! Може Дар'ян Бей чув коли се імя!

— Робертови видавало ся, що уста Бедуїна при сьому зложили ся наче до усмішки.

— Аллах з тобою, Абу-бен-Йокан-Бсегале! — сказав Блюм. Кивнув на своїх товаришів й відійшли.

В тому самому місці, де попереднього вечера ізсіли з коний, стояли їхні коники. Але із шатер не остало ні сліду.

Недавно ще смерть заглядала їм в очі — тепер же здавалось їм немов то все було одним сном. Блюм спитав послугача яким чином роздобув ножі. Той же розповів:

— Коли на-пів живого Рагму-ібу-Назара забрано із кімнати мистра Гортона, заглянув я сі ножі, перевішені у нього на руці. Сподобались вони мені, та Назар був звязаний й нічого не міг зробити, хочби навіть очутив ся, то я, оглянувши добре, забрав їх із собою, коли виходив.

„Ножі Смерти"! Диво! Вони їм житє охоронили!

РОЗДІЛ CIV.

В РУКАХ ДРАБА.

Від часу, коли Єлена, в наслідок смерти старого слуги, дістала ся цілковито в руки Олекси, дивна зміна зайшла у тої дівчини. Поблідла, блискучі давнійше очі зовсім стратили свій вогонь, на личку осів біль та сум. І з кождою дниною змагалась її розпука та її мука.

Старий князь нічого не догадував ся. Наділяв її ще більш сердечними чутливостями та радів близьким вінчанем. Але Єлена й слухати про се не хотіла, а коли князь

або Олекса знова починали про се говорити, вона лиш з трудом могла свій жах поборювати.

Щож мала зробити? Так гарно представляла собі колись будучність — задля ньої посвятила супокій свойого сумлїня — а тепер?... Безодня втворила ся перед ньою. Стати жінкою того гохштаплера — се страшне! І не було иншого виходу — хиба що втїкне!...

Але все ще вірила, що якийсь непредвиджений случай висвободить її — колиж нї, то втїкне. Та зараз жах її здіймав на думку про нові невигоди серед широкого світа. Навикла жити в достатках в дома князя; богацтво та роскоші стали для неї конечними, але волїла вдруге розпочати боротьбу із невигодами житя, чим стати жінкою того драба!

Олекса приходив майже кождої днини. Був незвичайно ввічливим, у всьому старав ся догоджувати її. Про сю хвилю, коли Єлена заявила йому, що знає про його облудне житє, здавало ся, зовсїм забув. А Єлена тремтїла перед тим чоловіком, що так майстерно вмів удавати.

До вінчаня оставало ще чотирнайцять днїв. Все вже було готове. Старий князь погодив ся нарештї із тим, щоб вінчанє відбуло ся можливо тихо та без виставности.

Вечером сидїв князь та пара наречених в кімнатї, розмавляючи про се когоб запросити. Нараз втворили ся двері і до середини увійшов якийсь незнакомий, блїдий та схвильований мущина.

Його вигляд всїх настрахав. В першу мить нїхто й слова не міг промовити. Як відважив ся сей чоловік увійти сюди без попередного повідомленя? Чому слуги не спинили його?

Але той скоро отямив ся й приступив до старого князя. На блїдому, зболїлому лици прибувшого слїд було великє зворушенє. Дивним поглядом дивив ся на князя й, подаючи йому руку, вишептав:

— Стрию, чи не пізнаєте мене. Чи так чужим став для вас Ерик? Чи дійсно я так змінив ся, що ви, люблячи мене колись як рідного сина, тепер так здивовано глядите на мене?

Князь вистрашений дивив ся на нього.

— О, мій Боже! — шепотїв прибувший, а в його по-

лосї тремтїв незмірний біль. — Я думав, що мене сейчас пізнаєте та радо приймете!

Нїхто тепер не звертав уваги на Олексу, що страшенно поблїд. Тремтїв сильно а шукаючи віддиху, опер ся об поруче крісла. Страшна несподїванка для нього! Так малоб вже тепер те все скінчити ся?! Коли князь пізнає братанича, так все пропаде.

Але мимо всього, скоро прийшов до себе. Наближив ся до князя і сказав:

— Боже — як ви поблїдли! Стрию дорогий, ви тремтите цїлий. Ходїть до мене — заспокійте ся!

Відтак Олекса звернув ся до Ерика й грізно промовив:

— Називаєте князя своїм стриєм — питаю вас: яким се правом? Братанок князя, Ерик Нелїдов ось стоїть перед вами, а кождий инший, що засвоює собі се імя — є обманцем.

Мимохіть добув ся із грудий Єлени придавлений крик. Вона одна вірила незнакомому. Нараз приступила до нього й допитливо глянувши в лице, та з боку, шепнула:

— Так, се він — за ухом знак — його слова правдиві!

Впала на крісло — сильно тремтїла. Знала, що тепер може вирішитись її доля.

Тимчасом пришелець, не зважаючи на Олексу, звернув ся до князя й благаючим голосом промовив:

— Стрию, покінчіть сю комедію! Ви-ж мусите мене пізнати! Стрию, вас обманили в підлий спосіб ...

Нарештї і старий князь прийшов до рівноваги. Його погляд блукав від Олекси до прибувшого. Зпровола встав й рішучим голосом сказав до незнакомого:

— Що се значить? Не знаю вас! Мій братанок, князь Ерик Нелїдов, ось є тут! Що значить та вся комедія?

Ерик мало що не впав. Сього він не надїяв ся. А тимчасом Олекса прибрав грізну міну та з гнївом промовив:

— Мій пане, скінчіть се раз! Ви хорі — вмовили щось в себе! Взиваю вас, щоб сейчас із відси забрались й нїколи більше тут не показувались. Спосіб найдеть ся, щоб освободитись від божевільного!

— Падлюко! — крикнув тепер Ерик. — Як смієш? Знаєш, що говорю правду! Знаєш, що в Лондонї вкрадено мої папері. Чи ти самий їх викрав, чи в який инший

спосіб прийшов в їх посідане, крім тебе, лиш один Бог знає й Він мені допоможе тебе побідити!

— Геть! геть! — кликнув Олекса, не гамуючись вже більше. — Ще одно слово а прикажу тебе викинути!

Лице Ерика було смертельно бліде. Біль та безгранична розпука рвали його душу. Ще раз звернув ся до Олекси й грізно поглянувши, сказав грімким голосом:

— Йду — але верну! Не думай, падлюко, що я безсильний. Є люди, що мене пізнали та за їх допомогою докажу твій обман!

А після того нагло звернув ся до старого князя, що тремтячи всім тілом, впав у крісло й повний тривоги глядів на прибувшого.

— Пращаю вас стрию! — сказав Ерик. — Ви мене скривдили сьогодня, тяжко скривдили! Але я не гніваю ся. Літа й терпіня змінили мене та лиш вона мене пізнала. Та може в вас прокинеть ся голос серця й промовить за мною — тоді покличте мене стрию!

І не ждучи відповіди, поважним та сильним ходом вийшов з кімнати.

Тишина. Пригноблене. Всі гляділи за ним. Перший Олекса перебив мовчанку:

— Ха, ха, ха! — сміяв ся з мусу. — Цікава пригода. Сього я не надіяв ся. Безграничне нахабство! Як він міг відважити ся щось подібного зробити?

Схрестив руки й ходив по кімнаті великими ступіями.

Єлена сиділа безпорушно та лиш очима слідила за кождим рухом Олекси. Вона одна про все знала. Розуміла його жах тепер, коли вернув правдивий Ерик Нелідов.

Нарешті й князь прийшов до рівноваги й коли говорив, якийсь жах тремтів у його голосі.

— Бідний чоловік! Се страшне! Ерику, я не кину каменем на нього, я жалію його!

Олекса спинив ся та лиш з трудом міг закрити своє схвильоване.

— А мимо того, стрию — сказав — мусите рішучо виступити проти нього. Здаєть ся мені, що я колись сьочо чоловіка стрічав. Се зовсім можливе! Підчас моїх подорожий стрічав я неодного дивака. Можливо, що один

із них дізнав ся, що я за один та що довго перебуваю далеко від вітчини. І тоді такий обманець уложив собі несогірший плян, щоб заняти моє місце. Але перечислив ся — запізно прийшов! Мусимо рішучо виступити супроти нього, бо й вам стрию грозити може чимала небезпека. Такі люди не жахають ся ніякого злочину. Треба доконче вчинити його нешкідливим!

У князя сї слова викликали потайну трівогу.

— Так — відповів — дійсно, того рода чоловік дуже легко може стати небезпечним. Ох, мій супокій вже пропав. Тепер ждуть мене безсонні ночі — не скоро забуду того нещасливця!

Тимчасом Олекса бистро вдивив ся в Єлену, що ні на хвилину не зводила очий із нього. Приступив до ньої та різко заявив:

— Здаєть ся й тебе ся комедія схвилювала?

Не відповіла, але подивилась на нього очима, що ясно говорили про її думки. Він здрігнув ся і скоро звернувсь до старого князя, що не був ще в силї заспокоїти ся.

— Треба доконче потихенько позбути ся того божевільного! — сказав. — Завтра дізнаю ся, де він перебуває й потайки назирати му за ним!

Олекса ще якийсь час позістав із ними, надармо стараючись затерти прикре враженє, яке викликала поява незнакомого.

Після відходу Олекси, несупокій князя ще збільшив ся. Великими ступінями проходжував ся по кімнаті, а Єлена мовчки слїдила кождий його рух. Нараз піднялась — їй також потреба було супокою. Сказала князеви „доброї ночі" й відійшла.

Доперва в її власній кімнаті обняло Єлену невисказане обуренє. Відчула, що відкритє сього вечера на довго відобрало їй з'усилем задержуваний супокій.

— Се він, без сумніву! — шепотїла. — Сей знак, що про нього згадував слуга, найлїпше свідчить, що він є Ерик Нелїдов! А сей обманець! — й заскреготала зубами. — Як знаменито підшиваєсь під другого! .... Але й у нього я запримітила трівогу — се нечисте сумлїнє навело жах на того боягуза . . . Щож менї тепер почати? Чи маю

виявити хто він? А що зі мною станесь? Із ним і я пропаду!.

Й безпраничний жах обняв її.

— Ні, ні! Мушу мовчати й ждати який оборот справа возьме! А сей обманець — знаю що пічне: Постараєть ся позбути небезпечного для нього правдивого князя.

Ах, колиб я могла говорити. Висказалаб все старому князеви — віднайшлаб тоді свій супокій!

І нагло тяжко заридала й заломила руки в розпуці. Як се все скінчить ся? Що станеть ся із ньою, коли втікне із відси, щоб не допустити до осоружного вінчаня із тим обманцем?

До пізної ночі не могла заспокоїтись.

Тимчасом нещасний Ерик Нелідов блукав вулицями. Був так схвильований, що не міг відважитись вертати до Еви.

— Не пізнав мене! — шепотів. — Так дуже я змінив ся! Добачує в мені обманця. О, Боже мій! Ти один знаєш яку кривду він мені сим заподіяв! А тамтой виступив так певний себе! Нїщо дивного, що вдало ся йому так підійти князя. Але надійде година пімсти — а тоді обманець сей тяжко відпокутує.

До пізної ночі блукав так вулицями — зовсім знесилившись. Доперва коли його сили опустили, вернув до господи і тут — напів обезтямлений впав на ліжко.

Коли слідуючої днини пробудив ся, чув ся дуже ослабленим й тяжко йому прийшлось думки позбирати.

Вчера з вірою глядів в будучність — коли із переповненим від щастя серцем тримав в обнятях свою Еву. А сьогодня? . . . Наче баньки із мила розлетїлись золоті мрії.

Лиш Ева пізнала його — її серце зразу відгадало любка . . . Що-ж тепер йому почати? Як зможе доказати свої права?

Автоматично з'їв снїдане й рішив піти до Еви, хоч не знав як зможе донести їй про вчерашню пригоду та знищені мрії.

А коли станув на порозі Евиної кімнати — вона аж скричала із страху, так бліде та зболїле було Ерикове лице. За хвилю однак кинулась йому на шию, трівожно вдивляючись в очі.

— Ерику, що тобі? Ох, мій Боже, я так довго вчера вижидала тебе, думала що вернеш! А мама заспокоїли мене, кажучи, що ти певно задержав ся у стрия...

Гіркий сміх перебив її дальші слова.

— Га, га! Ево, помиляєш ся! Стрий скоро мене звільнив, а більше ще той, що моє місце заняв — загрозив навіть, що викине мене!...

— Ради Бога! Ерику, аджеж се не можливе! — кликнула Ева в розпуці, притискаючись до свойого любого.

— Чейже мусів вас пізнати! — трівожно втрутила пані Вернер.

— І я так думав — але він не пізнав мене. Вважає мене за обманця, божевільного, а тамтой знаменито мою роль грає. І стрий не зміркував того! — Так — додав гірко — тепер все скінчене! Моя кохана, бідна ти — що-ж тепер пічнемо?

І закрив лице руками. Ева заридала й притулилась сердечно до нього, немов бажаючи, щоб відчув її біль та велику, незмірну любов.

— Ерику, заспокій ся! Бог нас не оставить! Він Всевидючий та Справедливий — не схоче, щоб злочин ликував побідою! Вір, Ерику — Він нам допоможе.

Але тяжко досвідчений Ерик шепнув в розпуці:

— Ні, Ево! Все пропало! Не маю способу, щоб доказати, що по моїй стороні правда!

І Ева також не бачила виходу, але тимбільше старала ся додати духа свойому любому, а в сьому ще помагала їй пані Вернер, стараючись розігнати сумні думки Ерикові.

Надармо все — за много зла зазнав.

Щож пічне тепер? Його ощадности вже майже кінчились. Остав ще лиш один вихід: взяти костур й знова вибратись у світ далекий.

Але найбільше болів тим, що знищив молоде Евине житє. Всі надії та наміри на будуче знищила одна ніч!

— Бідненька моя Ево! — промовив зворушений. — Як же ти терпиш через мене. Радше було тобі ніколи мене не знати...

— Ерику, не говори так! Аджеж ти знаєш, що я лиш з тобою щаслива. Та хочби що стало ся — ніщо не зни-

щить нашої любови, ні вірности й Бог нам допоможе хоч-би невеличкого щастя зазнати.

З тяжким серцем Ерик попращав свою вірну Еву й пристав на її пораду, щоб ще за дня відвідати старого князя.

Пішов туди перед полуднем. Слуга хотів його відправити, але він, не звертаючи на се уваги, поспішив до княжої кімнати, а звідтам до бібліотеки.

Спинивсь на порозі. Князь сидів коло стола над книжкою. Підняв голову, а побачивши пришельця, схопив ся з місця й крикнув злегка.

— Заспокійте ся, мій стрию! — сказав Ерик зболїлим голосом, не рухаючись із місця. — Раз ще хочу поговорити із вами на самоті та спитати, чи внутрішний голос не каже вам, що се я Ерик! Хоч терпіня в послїдних часах змінили мене, то в мойому серцю я остав той самий та задержав привязане та любов до вас. Чи памятаєте стрию, коли пращаючись із вами я сказав: Коли верну, буду иншим! — О, тоді я й не допускав того, що проминуть довгі й тяжкі літа, які мене так змінять, що зовсїм мене не спізнаєте!

Князь стояв, наче прикований, на місці. Підчас послїдних слів звернув свої очі на Ерика. Зовсїм добре нагадав собі то пращане.

В ту мить дав ся чути скорий хід й нагло появив ся той, що так влучно грав роль князя Ерика. Олекса був чимало здивований присутністю ненависного та небезпечного йому пришельця. Очі його блиснули грізно — здавалось, в першу мить, що кинеть ся на нього . . .

— А! Він тут знова? — сказав із кпинами. — Не хвилюйтесь, стрию! Чейже знаємо, що думати про нього!

— Маєш відвагу насміхатись надімною? — кликнув тепер Ерик, тремтячи із обуреня. — Присягаю, що не спічну, доки не докажу що ти є мерзенним обманцем!

Олекса тимчасом, не зважаючи на сї слова, наближив ся до старого князя й прошептав декілька слів. Князь мовчки кивнув головою. Відтак Олекса скоро вийшов.

Ерик, користаючи із нагоди, що знова самий остав із князем, промовив до нього благаючим голосом:

— Дорогий стрию! Вислухайте мене: Чи памятаєте той час, коли ви мене нещасного сироту взяли у свою ха-

ту та виховали мов рідного сина? Скілько щасливих хвиль ми разом пережили! Правда, мої молодечі прогріхи навели вам неодну скорботу! О, се я зрозумів там — там, в далекому світі, де химерна доля так безмилосерно мною кидала. І тоді змогло ся моє привязане до вас. Хотів я до вас вернути та подякувати за се, що ви — мій другий батенько — зробили для мене!

Князь не міг знайти відповіди. Трівожно глядів на пришельця, то знова на двері, а його руки тремтіли нервово.

Ерик наближив ся й так дальше говорив:

— Так дивитесь на мене, стрию . . . Не довіряєте мені! Коли я вертав, серце моя було переповнене журбою. Але коли мене пізнала моя дорога Ева, поспішив я також до вас, певний, що й ви мене сейчас пізнаєте!

На згадку Еви, князь здрігнув ся. Пригадав собі лице гарного дівчати, що з'єднало собі серце й любов братанка. Пригадав собі, як тяжко було тоді намовити Ерика, щоб виїхав у світ далекий. Тоді надіяв ся, що Ерик в чужині забуде про свою любов, в якій старий князь добачував лиш іграшку молодечих літ.

І ся згадка привела на нього свіжий несупокій.

— Не знаю, що думати про се! — шепнув збентежений й мимохіть відступив, немов бояв ся пришельця.

Ерик, запримітивши се, глянув на нього благаючими очима й говорив:

— Стрию мій, спогади минувшини може докажуть вам, що се я — син вашого брата. Стрию, чи пригадуєте собі ще той вечір, коли я блідий вбіг до вашої кімнати й признавсь до моїх прогріхів? Ох, я зовсім добре пригадую собі ту хвилю, коли ви сильно жахнулись, схопили ся з місця й вдивились в мене. Ви-ж не бачили тоді иншого виходу, як сейчас з краю втікати. Пригадую собі також, коли ви завели мене до образу мойого батька і, вказуючи на нього, сказали: „Задля нього старай ся направити се, що тепер злого зробив. Докажи своїм будучим житєм, що ти гідний свойого батька"! — Стрию, чи пригадуєте собі ту хвилину, коли я зворушений просив прощеня у вас та на память рідного батька присягнув, що стану зовсім иншим?!

— О, мій Боже — мій Боже — що се? — зітхав князь

і, впавши у крісло, стиснув виски руками. Тепер пригадав собі, що його братанок ніколи йому про се не згадував. Звідки-ж би сей чужий знав про се — так точно?!

Ерик запримітив яке вражінє зробили його слова. Приступив близше.

— Так, стрию, ви се пригадуєте собі! Та лиш ваш Ерик міг так живо представити ту хвилю, бо крім нас, нікого більше при сім не було! На память мойого батька, котрого ви так кохали, прошу вас: не відпихайте мене від себе. Втворіть своє серце, наділіть мене своєю любовю, якої давнійше ніколи не жаліли! — О, ви не знаєте, скілько я витерпів — чому так довго мусів перебувати поза вітчиною!....

Й мимохіть Ерик вхопив князя за руку. Схопив ся старець й жахливо вдивив ся в нього.

— Ні, ні — сього бути не може!

Руки у нього тремтіли; піт краплями виступив на чоло

А в ту хвилю втворили ся двері й до середини увійшов Олекса в товаристві двох урядників.

Ерик поблід й відступив. Зрозумів підступ свойого ворога. Із сумом в очах звернув ся до князя, що тепер приступив до Олекси.

— Се той чоловік, про якого я згадував! — пояснив. — Бачите як напастує мойого стрия. Князь не може позбути ся його. Панове, мусите тут рішучо поступити!

Урядник наближив ся до Ерика.

— Прошу, ходіть зі мною! Виступаєте тут, як князь Ерик Нелідов, а є достаточні докази, щоб вам не вірити. Прошу, ходіть зі мною, в суді докажете, що ви за один!

— Прошу, ходіть зі мною! — ще раз почув ся рішучий голос урядника.

Ерик все ще числив на щире слово оборони старого князя. Але надармо; о се вже постарав ся Олекса. А коли зрозумів своє положенє, в його очах відбила ся журлива розпука й він сказав:

— Добре, піду із вами! Але горе сим, що мене хочуть вінути в нещастє. Прийде день — правда побідить та Бог мені допоможе!

Певним ходом наближив ся до дверий. Ще раз глянув на князя.

— Пращаю вас, стрию! — кликнув. — Давнійше я вам біль приніс, великий біль — але — вірте мені — в сю хвилю мій біль ще більший! Пращайте стрию! Незабаром побачимо ся.

Заперли ся за ним двері. Князь, знесилений, впав у крісло. Олекса приступив до нього і сказав:

— Заспокійте ся, стрию — ви тепер безпечні. Я вже подбав, щоб розслідили стан його ума та ні на хвилю не сумніваю ся, що вирішуть невідвічальність його.

— О, мій Боже! — зойкнув князь і скоро добавив, немов хотів додати собі відваги:

— Певно, найліпше постаратись, щоб він став нешкідливим. Инакше я-б не мав супокою. Сей нещасливий все вертав би.

Незабаром після того Олекса вийшов із княжої палати. Ликував. Тепер ще мусить постарати ся, щоб пришельця доконче признали неповна розуму.

Пішов до помешканя знаного лікаря умових недуг. Приказав звідомити про своє прибутє а лікар сейчас приняв його із вишуканими почестями.

— Пане лікарю! — почав Олекса. — Приходжу в дуже важній справі. Під судовим наглядом є чоловік, що вчера і сьогодня докучав мойому стриєви. Вбив собі в голову й впевняє нас, що є князем Ериком Нелідовим, значить, прибрав собі моє назвиско. Зрозумієте пане, яке вражінє викликало те все у мойого стрия. А мені ходить о се, щоб того чоловіка чимскорше заперти в домі божевільних. Суд покличе вас, щоб ви розслідили умовий стан його а я-б був велыми з'обовязаний вам, добродію, колиб сю справу схотіли приспішити.

В міжчасі витягнув Олекса свою мошонку, виймив більший грошевий банкнот та немов знехочу поставив на столі.

— Правда, пане докторе, що можемо числити на вашу поміч?

Лікар зрозумів, похилив голову та, натискаючи кожде слово, сказав:

— Що буде в моїй силі, князю — се станеть ся!

— Дякую вам!

Попращав лікаря й відійшов.

Його побіда, здавалось, була певна.

— Но, тепер можу бути спокійний — не маю вже чого бояти ся. Єлена моя — мусить мовчати. Все щасливо складаєть ся!

РОЗДІЛ CV.

САМЕ В ПОРУ.

Після відходу Карла, та коли проминув перший жах, Ґраф Солмсберґ пішов до Асти. Але кімната була замкнена. Се його застановило. Та надійшла служниця й заявила:

— Ласкава пані жалілась, що терплять сильний біль голови й просили рішучо, щоб їх оставити в супокою.

Солмсберґови не було се на руку. Хотів бо сповістити Асту, що мусить виїхати. Рішив ся написати декілька слів, бо час був короткий.

Зробив так. Лист віддав служниці й наказав, щоб його доручила ґрафині, коли вона пробудить ся.

Занятий прикрими думками вийшов й напрямив ся йти до заїздного дому ,де спинив ся Карло. Часами його очі блистіли зловіщо й він мимохіть затискав кулаки.

Коли вже лиш одна вулиця відділювала його від заїздного дому, він закликав якогось підростка, дав йому золотого й післав повідомити Карла, що він жде на нього.

І дійсно за кілька хвилин пізнійше з'явив ся Карло. Солмсберґ кивнув до нього головою й разом пішли до зелізничої стації. Дорогою дуже мало що говорили. Ґраф був дуже занятий своїми думками.

Прийшовши на стацію, всіли у поїзд, що зміряв до П. Прибувши туди сейчас звернули до тої хатини, де Карло примістив ґрафиню.

Поведенє Солмсберґа щораз більше впадало в очі. Його лице нервовим корчем стягалось, дріжало, а в очах блистів зловіщий вогонь.

Ось вже зайшли в хатину.

— Добрий вечір вам, пані Бранд — поздоровив Карло хазяйку. — Чи та пані дома?

І скоро наближив ся до дверий.

— Ах, ні! Якраз її нема, але скоро вернеть ся! — заявила хазяйка.

Карло здивував ся.

— Нема її? Що се знова? Я-ж вас рішучо наказував, щоб та пані нікуди не виходила із хати!

Хазяйка здвигнула раменами й відповіла:

— Неповна перед годиною прийшов сюди якийсь чоловік із листом для тої пані. Я завела його до ньої, вони дещо поговорили із собою, після чого та пані заявила мені: „Мушу сейчас вийти, а як Карло прийде, скажіть йому, що вскорі поверну!" Й поки я вспіла що сказати, вона вийшла із тим чоловіком й зникла у темряві.

Карло скреготав зубами, а граф Солмсберґ також не міг закрити власного несупокою. Разом перейшли у другу кімнату, заявляючи хазяйці, щоб оставила їх на самоті.

Оба були в розпуці. Думка, що ґрафиня перед годиною ще тут була та що їм тепер може вихопилась, приводила їх до божевіля.

— Треба було осторожнійшим бути!—гаркнув ґраф.— Пощо було оставляти її під наглядом старої баби! Чи не ліпше булоб написати листа — однако був би я приїхав!

— Листа? — зареготав злобно Карло.

А після хвилї додав, неспокійно ходячи по кімнаті:

— Наразї не остає нам нїщо другого, як пождати, чи дійсно ґрафиня поверне!

Настала мовчанка.

Карло суятив ся Прочуте говорило йому, що ґрафиня висмикнулась йому та тепер вже находить ся в якомусь певному місці.

Ні він, ні ґраф Солмсберґ не прочували однак, що тут дійсно зайшло. Тоді їх лють не малаб границь...

Коли Аста вийшла із замку, сейчас пішла на зелїзничу стацію й поспішним поїздом виїхала до П. Приїхала туди дві годинї скорше перед Карлом та Солмсберґом й зараз пішла до хатини, про яку Карло згадував ґрафови. Хатину дуже легко віднайшли, передтим однак в каварнї написала лист до ґрафинї, в якім не підписуючи свойого

назвиска, просила ґрафиню, щоб та пішла за післанцем. Рівночасно додала також, що Карло поїхав до Солмсберґа, щоб його звідомити про місце де вона перебуває.

„Йдіть сміло з чоловіком, що сей лист доручить. Коли сього не зробите, то за годину будете вже в руках ґрафа Солмсберґа!"

Сей лист, писаний незнаною їй рукою, настрашив ґрафиню. Але не сумнівала ся, що Карло її зрадив — вона-ж не довіряла йому від самого початку.

Декілька хвилин не могла рішитись, роздумуючи, чи безпечно йти із незнаним чоловіком. Однакож трівога, що незабаром надійде ґраф Солмсберґ та що її тут знайде, переважила.

Надармо питала чоловіка, хто його сюди прислав. Не хотів дати ніякого поясненя. Перейшла із ним до недалечкого заїздного дому, де Аста на час задержала ся. Тут незнакомий мущина втворив двері а самий сейчас відійшов.

Коли ґрафиня переступила поріг кімнати, зразу не замітила нікого. Доперва за хвилю підняла ся сидяча в кутку женщина.

Ґрафиня крикнула й подалась взад.

— Се ви — пані? — ледво промовила.

Здавало ся, що хоче втікати із хати.

— Ґрафине, вислухайте мене! — скоро промовила Аста, а в її голосі чути було щирість. — Вислухайте мене найперше а я певна, що повірите мені.

І подала премтячій жінці крісло. Ґрафиня сіла; її жахливий погляд повис на лици тої, в якій добачувала чорта самого, бачила причину свойого нещастя.

І вона тепер приходить до ньої з потіхою! Чи се не є новий підступ. І вже знова схопила ся ґрафиня, щоб втікати із відтам, коли Аста лагідно промовила:

— Не обавляйте ся ,пані! Присягаю, що немаю ніяких злих намірів. Вислухайте мене, опісля зробите, що схочете. Щоб ви мене добре зрозуміли, мушу сягнути в минувшину, мушу навести вам на память часи, коли ви, як ґрафиня, перебували на замку Солмсберґ. Так вислухайте мене: Я знала, що ваше житє з чоловіком не є щасливе. Коли ґраф наблизив ся до мене, я відтрутила його від себе. Опісля — одної днини — він оповідав мені, що ви

часто хоруєте, та що — після заяв лікарів — не довге вже ваше житє. Тоді зродилась у мене охота — стати ґрафинею Солмсберґ.

— Ох, мій Боже! — зітхнула нещаслива жінка й лице закрила руками.

— Ґраф Солмсберґ дав мені зрозуміти, що після смерти буде мав намір оженитись зі мною. Ґрафине! Я була бідною, без родини, в житю не много роскоший я зазнала — нїщо дивного, що скористала із нагоди щоб запевнити собі вигідне житє та чесне імя. А коли після кількох тижнїв дізналась, що ґрафиня Солмсберґ померла — погодилась нарештї зі всїм та пристала на ґрафові домаганя.

— Ох, мій Боже! — кликнула ґрафиня, схопившись із крісла. — Так ви, панї, не знали якого злочину допустились надімною?

— Нї, ґрафине. Присягаю, що я не знала, що жиєте, в противному бо разї нї за що в світї я-б не стала його жінкою. Повірила йому. Ми вибрались в далеку подорож а звідтам вернули вже як чоловік та жінка. Обманив і вас і мене! Через зраду послугача, який знав про його злочин, а якого опісля відогнав, я дізнала ся, що ви, панї, жиєте та що ґраф увязнив вас. Тої самої ще ночі я відшукала місце, в якому — після опису послугача — ви малиб находитись. Але підземний той льох був почасти засипаний. Вас там не було. Думаючи, що грузовинє вас присипало, я приказала все те зачистити — але й се надармо. Несупокій піпхнув мене до остаточного. Я хотїла бути певною, чи послугач мене не обдурив. Я дістала ся до родинного пробівника й там переконала ся, що в домовинї, в якій мали вас похоронити, хто инший спочиває. Так я вже була певною злочину. Я знала, що котроїсь то днини ви можете явитись та прогнати мене, й тому старалась забезпечити себе на будуче, щоб колись не забиратись із замку Солмсберґ як жебруща, обдурена, з неславою. Загрозою, що розкажу про його злочин, я вимогла у Солмсберґа, що підписав менї право до половини майна, на случай, як би ви колись повернули. Так розумієте мене тепер й цїле моє поведенє?

Ґрафиня Евгенїя прислухувалась тому в напруженю. Була так схвильована, що довго не могла здобутись на слово відповіди. Нарештї ледво видусила із себе.

— Так — так. Розумію. Все мені зрозуміле!

— О, ще ліпше мене зрозумієте! — засміяла ся Аста болісно. — Знайте, що моє житє із ґрафом від самого початку було одним стражданем. Не любов кинула мене в його обійми, але жажда богацтв на виставности. Але коли я отямила ся, не зазнала більше ні одної хвилини супокою. Роздумувала лиш над тим, якби то вихопитись із тої матні. І сьогодня ненарочно я підслухала розмову Карла із ґрафом Солмсберґом. Карло за свою зраду хотів видусити від нього гроші. Зрозумієте яке вражінє зробила на нього ся вістка. Сейчас пристав на бажану Карлом суму гроший й змовились, щоб нинішного вечера сюди прибути й вас відшукати. Пізнавши їх підлі наміри, рішилась я вас остерегти. Вірю, що знова прийдете до своїх прав — для мене наразі вистане того, що я видерла ся із його рук.

Ґрафиня непорушно вдивляла ся в Асту. Не могла думок разом зібрати — трясла ся, мов осиковий листок.

— Ґрафине, не бійте ся! — лагідно вспокоювала її Аста. — Під моєю опікою ви зовсім безпечні перед ним. Він не знає про се, що я тут. Наразі возьму вас в друге місце, де не так легко вас відшукає, а опісля обговоримо як дальше нам поступати.

На хвилю прокинулось у ґрафині недовіре. Чи не має Аста яких потайних намірів, крім забезпеченя своєї будуччини! . . . І Аста — немов відгадала се недовіре — гірко всміхнулась й наблизившись до ґрафині, здавленим голосом промовила:

— Чи ви, пані, зрозуміли мій намір? За всяку ціну хочу розвязати ся та лиш запевнити собі будучність. А й ви, пані, прийдете до своїх прав й не мете обавлятись того, перед яким тепер мусите ховатись. Його увязнять й він не втікне перед заслуженою карою — ви-ж вернете на Солмсберґ спокійні, вдоволені!

Нещасна ґрафиня тяжко заридала. Не могла поняти тої наглої зміни свойого положеня. Не могла повірити в будуче щастє, особливо, що в сьому мала їй допомогти жінка, котрою погорджувала та ненавиділа.

Аста по хвилї знова промовила:

НОВІ КНИЖКИ

Твори Олеся (поезії)	$1.25
Панна ді Мопен — роман	.90
На воді — роман	.60
Всесильний доляр	.60
Серед куль	.15
Бо війна війною	.15
Рідні гості	.15
Мірти й кипариси	.40
Сурма, січові пісні	.35

РЕКОРДИ УКР. КАПЕЛІ

15032 Почаївська Божа Мати.
Через поле широкеє.
15033 Верховино.
Ой у полі Баришполі.
15034 Ой горе калині.
Щедрик. Коза.
15035 Ой сивая зазуленька.
Коломийка. В Йордані.
по $1.50 за подвійний рекорд

M. PASICHNIAK
216 DUFFERIN AVE., WINNIPEG, MAN.

ФЛІРТ

або

ТИХА РОЗМОВА ЗАЛЮБЛЕНИХ

600 ПИТАНЬ ТА ВІДПОВІДИЙ

НОВЕ СПРАВЛЕНЕ ВИДАНЕ

Ціна 50 цт.

Коли хочете весело забавити ся чи то в товаристві, чи в дома в гуртку знакомих — то купіть собі ФЛІРТ. Ся забава є вельми цікава так для молоді, як і старших.

54-ий СПИТОК СЬОЇ ВЕЛИКОЇ ПОВІСТИ ВИЙДЕ З ДРУКУ ДНЯ 1-го ЛЮТОГО 1924 р.